

פרראות לפרשת השבוע

בס"ד פרשת תזריע מצורע תשפ"ה
מתוך ספר דברות גרסון להגה"צ ר' גרשון שטיינברג זצ"ל

הכהן בודק תחילה את הנגע אם יש בו מארבע מראות, ואח"כ בודק אם יש בו סימן, וסימנך "מס" ר"ת מראה, סימן, הסימנים הם ר"ת שפ"ס: שער לבן, פ"שיון, מ"חיה.

שיעור נגע הוא כגרים שהם 6 שערות על 6 שערות. יש לו 2 הסגרים שהם סה"כ 13 ימים, כי היום השביעי עולה לכאן ולכאן. שיעור מחיה הוא כעדשה שהם 2 שערות על 2 שערות. שיעור 2 שערות הוא כנטילת הזוג, דהיינו שהמספרים יכולין לתפוס את השיעור.

נגע שחין ונגע מכה יש להם הסגר אחד, א"כ למה חילקם הכתוב, לומר לך שאינם מצטרפין.

יש הבדל בין נגע עור בשר לנגע נתק: נגע עור בשר צריך שערות לבנות, ונגע נתק הוא צהוב. בנתק יש לו סימן טהרה אם צמח בו שיער שחור.

נגע עור בשר צריך שיהיו בו 4 מראות, נגע נתק אין צריך 4 מראות, הרמב"ם אומר שאין צריך בו מראה כלל, והראב"ד אומר שצריך שיהא בו איזה מראה.

מצורע משלחין אותו אל מחוץ לשלש מחנות, וגם אסור לו ליכנס בכל ארץ-ישראל היכן שיש עיר חומה. השלש מחנות הם: עזרה-מחנה שכינה, הר הבית-מחנה לוי, ירושלים-מחנה ישראל. ה"באר יוסף" מסביר שחז"ל אומרים על הפסוק "מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה" שה' נתן ללשון ב' חומות שפתיים ושינים, ובכל-זאת הוא מדבר לשון-הרע, לכן אומרים לו מפני שפרצת את החומות אסור לך ליכנס בעיר חומה.

מצורע מוחלט: בגדיו יהיו פרושים, ראשו פרוע שאסור להסתפר, עטיפת הראש, טמא טמא יקרא, טומאתו בלי הגבלה, בדד ישב מחוץ לשלש מחנות. מצורע מוסגר: דיניו שוין למצורע מוחלט לענין טומאה, אלא שמצורע מוסגר אינו פורס ואינו פורע, והטהור מתוך הסגר פטור מן התגלחת ומן הצפורים.

נגע בגד: צבע ירקרק או אדמדם, רק בבגד צמר, פשתים, ועור. ג' אופני שריפה בבגד: פשוין לאחר הסגר ראשון, עמד בעניו לאחר הסגר שני, נגע החזור. אם סר הנגע צריך לכבס במקום הנגע וטובלו וטהרו.

ועל שפס יעטה. כותב האבן עזרא דצריך לכסות פיו שלא יזיק ברוח פיו, וכן כותב החזקוני להפסיק ריח רע היוצא מפיו שלא להזיק את הבריות.

מוסר לשמירת הלשון: רבן גמליאל אמר לטבי עבדו שיביא לו בשר הכי משובח והביא לו לשון של בהמה. פעם אחרת אמר לו להביא בשר הכי פשוט והביא לו גם לשון של בהמה, שאל אותו רבן גמליאל וכי לשון הוא בשר משובח וגם בשר פשוט הלא זה סתירה, וענה לו שהלשון יכול לשמש גם לטוב וגם להיפך, וזה שכתוב החיים והמות ביד הלשון.

אומרים בדרך הלצה שהלשון אין בה עצמות, כדי שיהא אפשר לסובב אותה בכל אופן שרוצה, וצריך לדאוג ולשמור שיהיה על צד הטוב.

פרנסה אותיות פה רסן. מי שרוצה פרנסה שירסן את פיו.

טומאת יולדת: בזכר שבועת ימים, ובנקבה ארבעה עשר יום. ימי טהרה: בזכר 33 יום, ובנקבה 66 ימים. בימי טהרה היא נקראת "טבולת יום ארוך" ואז היא טהורה לאכול מעשר-שני, בסוף ימי טהרה בהערב-שמש טהורה לתרומה, ולמחרת צריכה להביא קרבנות, ואז היא טהורה לאכול קדשים.

מה הטעם שימי טומאה של זכר פחות משל נקבה? כי כשנולד זכר יש שמחה יותר מנקבה והאם שִׁמְחָה ומתחרטת על השבועה שנשבעה, לכן היא מקדימה להביא את הקרבנות, וימי טומאה וטהרה שלה פחות (כלי יקר).

בקרבנות יולדת יש הבדל בין עניה לעשירה. ה"תפארת ישראל" נותן סימן לקרבנות שיש בהם הבדל בין עשיר לעני: ר"ת "שבטיים" – ש'בועת העדות, ב'טוי, ט'זמאת מקדש וקדשיו, יולדת, מ'צורע.

זמני הגדילה של זכר הם שנים: גדול וקטן. ושל נקבה ארבעה: ר"ת "נקבה" – נ'ערה, ק'טנה, ב'זגרת, ה'אשה – פירוש אשת איש (חיד"א בשם האר"י הק'). ובכל זמן יש לה דינים מיוחדים. "זכר" בגמטריא "ברכה" (בעל הטורים).

נגע אותיות ענג, אם יעשה תשובה יהיה לו עונג, וזהו שאמר הכתוב: והנה לא הפך הנגע את "עניו" שהע' תהיה בראשונה. צרעת אותיות עצרת, שיעשה תשובה, ויהיה לו חג.

הנגעים באים בהתראה: בתחילה על הבית, ואח"כ על הבגד, ואח"כ על גופו (דעת זקנים).

כתוב בחז"ל, שהקב"ה מניח תפילין וכתוב בהם "ומי כעמד ישראל", מי שמדבר ח"ו לשון-הרע הרי-הוא כמי שמדבר על התפילין של הקב"ה, שה' משתבח עם ישראל, והוא מדבר לשון-הרע על ישראל (הרה"ק מברדיטשוב).

אומר ר' חיים מוולוז'ין: למה טומאת וטהרת נגעים צריך שתהיה דווקא על-פי הכהן שיאמר "טהור אתה" או "טמא אתה", כי בדרך-כלל בעלי הלשון-הרע מדברים על מובחרי-העם ועל רבנים גדולים, והכהנים הם המובחרים.

הפסוק "והתגלח" הוא פסוק ל"ג, יש אומרים רמז שבל"ג בעומר עושים תגלחת – חלאקה, וגם האות ג רמז על ג' שנים של הנער. יש מוסיפים שהשורש של והתגלח זה ג'לח' ר"ת ל"ג בעומר חלאקה. "והתגלח" כתוב בג' גדולה, בעל הטורים אומר, ששלשה צריכים גילוח גדול בכל הגוף: נזיר, לויים, מצורע.

סוגי הנגעים: נגע עור בשר, נגע שחין, נגע מכה, נגע נתק, נגע על הבגד, נגע בתיים.

סדר הלוּבן בנגע עור הבשר: כשלג, כצמר לבן של כבש בן יומו, כסיד ההיכל, כקרום ביצה.

סימני המראות הם: אבות: א. בהרת-כשלג, ב. שאת-כצמר בן יומו. תולדות: א. בהרת-כסיד ההיכל, ב. שאת-כקרום ביצה.

וסימנך חי חי דומם דומם. סיד ההיכל שהוא דומם הוא תולדה של שלג שהוא דומם. קרום ביצה שהוא מן החי הוא תולדה של צמר שהוא מן החי.

כתוב בחובות הלבבות (שער הכניעה פ"ז): מי שמדבר לשון-הרע על חבירו, כל המצוות שלו עוברים לחבירו והוא מקבל עונותיו, והחתם סופר (עה"ת פר' תצוה) כותב דאם עושה תשובה, חוזרים לו. וזה שנאמר "זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו" שהתורה שלמד חזרת אליו ביום טהרתו, דהיינו כשעשה תשובה.

הרמב"ם כותב דגילוח המצורע בטהרתו צריך הכהן לעשותו, ומקורו מהתורה כהנים, ומובא דהג"ר משולם איגרא אמר דמה שצריך כהן הוא רק בב' שערות האחרונות המעכבות את טהרתו, וביאור בדבריו, דמה שכתוב בתר"כ שצריך גילוח ביד כהן, אין המכוון דמצות הגילוח יעשה בכהן, אלא שטהרתו וטומאתו ביד כהן, הלכך כיון דטהרתו נעשית בב' שערות האחרונות, נמצא דכל הגילוח יכול לעשות נכרי, והכהן יגלח רק ב' שערות אחרונות שהם המביאים לטהרתו.

"זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו, והובא אל הכהן", ה"חפץ חיים" חיבר ספרים על לשון הרע, אומרים רמז: הרוצה לעשות תשובה מלשון הרע, והובא אל הכהן ילמד ספרי ר' ישראל מאיר הכהן, ויתרפא.

כתוב במשנה במס' נגעים: המצורע נכנס ראשון לבית-הכנסת ועושים לו מחיצה גבוהה עשרה כדי שלא יטמא את הקהל, (כי מצורע מטמא באוהל אבל לא כמו מת, כי במצורע די במחיצה עשרה), והוא יוצא אחרון.

הרב אמר לתלמידיו: ישנם אנשים המאחרים לבא לתפילה, בחול באים כשהחזן אומר "כי בא סוס פרעה..." ויוצאים כשאומרים "אלה ברכב ואלה בסוסים...", זה פי' "זהסר שטן מלפנינו ומאחרינו" – לפני התפילה ואחרי התפילה, ובשבת באים ב"בואי כלה..." ובבוקר ב"זהמקיץ נרדמים...". אבל המשכימים באים ב"זאני ברב חסדך אבא ביתך". המצורע נענש שצריך לבא הראשון לבית-הכנסת ויוצא אחרון, כמובא במשנה נגעים, כדי לתקן הדבר.

"מצורע" מוציא-רע.

מצורע מוסגר: לדעת רש"י יסגירו (את המצורע) בבית, לדעת תוס' הרא"ש במד"ק דף ז. הוא על שני דרכים, האחד שיסגירו (את הנגע) בתוך סימן שיעשה סביבותיו באחד מן הצבעים כדי שיהא ניכר אם פשה, כי הפשיון מטמא בכל שהוא והחכם שבחכמים אי אפשר לו לעמוד בטביעות עין על פשיון כל שהוא, אם לא יעשה לו סימן סביב, ועל דרך השני שיסגירו (את הנגע) ויכסנו בבלאי בגדים כדי שלא יסיר הנגע על ידי חיכוך וחיפוף, והוסף הכתוב גבי נגעי בתים סגירת הבית כדי שלא יכנסו בו בני אדם וישתמשו בו ויתחככו בכתלים ויסור הנגע, וממילא צריך סגירת הנגע בצבע להכיר הפשיון.

מצורע יש לו ג' טהרות: (1) מיד כשנתרפא – תגלחת וצפרים. (2) ביום השביעי – תגלחת. (3) ביום השמיני – קרבנות. זב, יש לו תוספת טומאה, שמטמא בהיסט – שאם הזיז את החפץ, טמא, ואע"פ שלא נגע בו, ונטהר רק במים חיים. ד' מחוסרי כפרה צריכים להביא קרבנות על טהרתם: זב, זבה, וילדת מצורע.

ה"כלי יקר" מסביר, שהמצורע מגלח זקנו-על שדיבר בפיו, גבות עיניו-על שהוא צר-עין, ראשו-כנגד גסות הרוח. הדין הוא שצריך לגלח כל שערו שבכל גופו, אך התורה מפרטת מקומות אלו.

בנגעי בתים צריך להוציא את כל כלי הבית החוצה, מפני שהוא היה צר-עין שביקשו ממנו כלים בשאילה והוא אמר שאין לו, לכן מוציאים את כליו בחוץ וכולם יראו את הכלים שלא רצה להשאיל, ויתבייש.

נגעי-בתים יכול להיות עד ג' הסגרים ב-19 יום, כי יום השביעי ויום הארבעה-עשר עולים לכאן ולכאן.

שיעור נגעי-בתים הוא כ-2 גריסים, צבע הנגע ירקרק או אדמדם.

אפשר שבנקודה אחת מתחלף האיש, "מטהר" הוא המצורע, "מטהר" הוא הכהן.

כתוב ב"תרגום יונתן בן עוזיאל": אם לא עשה תשובה ומדבר לשון-הרע, הציפור המשולחת חוזרת אליו לביתו.

כשה' נותן נגע, נותן קודם על הבית, ואח"כ על הבגד, וזה נקרא התראה, ואח"כ על בשרו.

למה מכריז המצורע "טמא אני", כדי שיתפללו עליו (חז"ל).

כתוב בספרים: אע"פ שאין היום נגעים על הגוף, אך באים הם על הנשמה.

יש אנשים שחושבים לעצמם מה קרה אם דיברתי כמה מילים על פלוני, מסבירים בעלי המוסר שגם הכהן אומר שתי מילים, "טהור אתה" או "טמא אתה", וזה קבע אם "טהור הוא" או לא.

לפום צערא אגרא, על דרך המוסר אומרים לפום זה הפה, שעם הפה אפשר לגרום לשכר, ולעומת זאת לצער.

חיזוק לקראת זמן קיץ

השפת אמת נכנס פעם בישיבה. וראה שיש רפיון בחשקת התורה, אמרו לו שזה מחמת שהיום חם מאד, אמר להם שכתוב בחז"ל לעולם יהא אדם כשור לעול וכחמור למשא, ואמרו חז"ל שחמור אפילו בתקופת תמוז קר לו, וזה מה שאמרו חז"ל שיש ללמוד מחמור שאף אם חם הוא עובד כמו בזמן של קור.

ראש ישיבה גדול הדגיש ואמר שכתוב בחז"ל שמדינת בבל עמוקה מאד ושם חם מאד, ושם לא היה מסגרת של ישיבה כמו היום עם כל הנוחיות והשכלולים. ובכל זאת יצא משם התלמוד בבלי. אם כן צריך להתגבר גם בזמן שהחום מתגבר, כמו שאמרו חז"ל אחד בצער ממאה שלא בצער. בעיר טבריה החום גדול מאד, ופעם לא היו כל האפשרויות של היום, ויצא משם תלמוד ירושלמי. פעם היה שָׁרֵב גדול, והחזון איש למד כסדר כמו בכל יום בלי שום הפרעות, ואמר שגם הוא הרגיש בהתחלה את החום, אבל מיד כשנכנס בים התלמוד הוא שכח הכל ואינו מרגיש כלום.

החפץ חיים אמר משל לאחד שעמד ברחוב ומכר כל מיני שתיה למיניהם, שאלו אותו איך בחום כזה אתה עומד ומוכר, אמר להם אדרבה היום יש הרבה קונים ויש הרבה ריות, כמובן התורה נמשלה למים אשר ביום כזה שחם יש יותר שכר לעוסקיה ויותר ריוח בשמים, כי לפום צערא אגרא.

פרשת תזריע 67 פסוקים 5 עשה. 5 לא תעשה. פרשת מצורע 90 פסוקים 11 עשה.
הפטרה: "וארבעה אנשים" (מלכים ב' ז').

מברכין למתענים בה"ב

אבות פרק ב'

הדלקת הנרות: 6:41

שקיעה: 7:22 מוצאי שבת: 7:58 ר"ת: 8:34
סוף זמן ק"ש מג"א: 8:23

אליכטיגין פריילאכין שבת קודש

לע"נ הגה"צ ר' גרשון אביגדור ב"ר חיים זצ"ל נלב"ע י"ג תשרי תשע"ב